

Financovanie vzdelávania v Slovenskej republike – história a súčasnosť

5. časť

Úvod

Na konci našej analýzy financovania vzdelávania sa pokúsime urobiť komparáciu s financovaním vzdelávania v Spolkovej republike Nemecko. V článku sme sa snažili poukázať na spoločné znaky ako aj rozdielnosti v spôsobe financovania a tie sme zhrnuli v závere.

Financovanie školstva v Spolkovej republike Nemecko

Ministerstvo vzdelania a výskumu Spolkovej republiky Nemecko je obdobnou inštitúciou ako Ministerstvo školstva SR majúcou na starosti vzdelanie v Nemecku. Svojim rozpočtom je ministerstvo napojené na Spolkový rozpočet Nemecka, od ktorého prijíma prostriedky na zefektívňovanie a skvalitňovanie výskumu a vzdelania.

Príjmová časť Spolkového rozpočtu sa skladá z príjmov na bežnom a kapitálovom účte. K príjmom na bežnom účte patria:

- a) dane
- b) príjmy podobné daniam
- c) príjmy z ekonomických činností
- d) úroky
- e) bežné príspevky
- f) ostatné bežné príjmy

Príjmy kapitálového účtu sú tvorené príjmami z

- a) predaja hmotných aktív
- b) prevodu majetku
- c) splátok pôžičiek a predaja spoluúčastí
- d) poskytnutých pôžičiek

Tu je na mieste potrebné podotknúť, že sa medzi vymenovanými príjmami nenachádzajú transfery z rozpočtu Európskej únie. Príčinou je, že Nemecko spolu s ďalšími piatimi krajinami, Veľkou Britániou, Rakúskom, Holandskom, Francúzskom a Švédskom, patrí do skupiny čistých prispievateľov do rozpočtu Európskej únie.¹

Výdavky Spolkového rozpočtu sa ekonomicky triedia na bežné a kapitálové výdavky.

K bežným výdavkom zaradujeme:

- a) personálne výdavky
- b) bežné režijné výdavky
- c) splatné úroky
- d) bežné príspevky

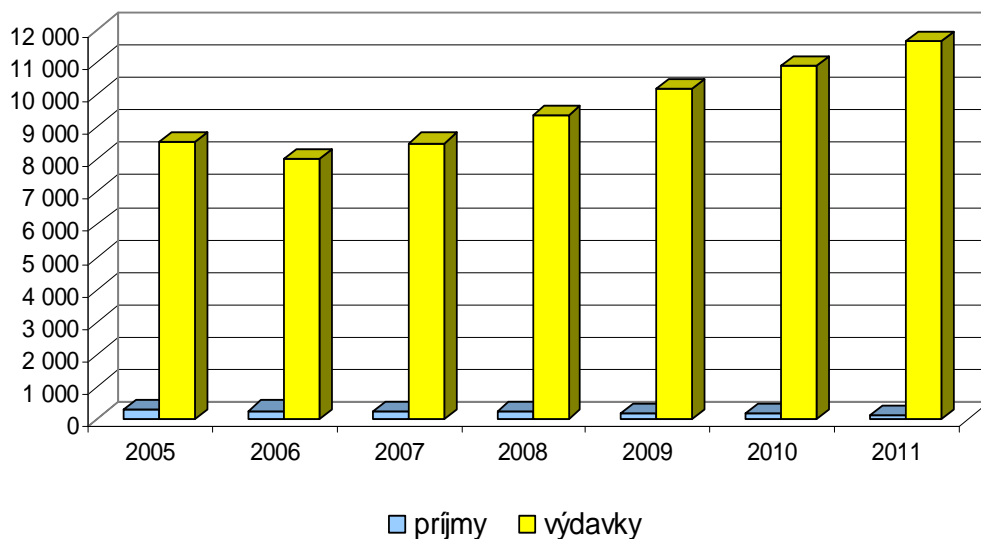
Kapitálové výdavky sa delia na

- a) investície
- b) prevod majetku
- c) poskytnuté pôžičky, nadobudnuté spoluúčasti
- d) splátky pôžičiek

Všetky kategórie príjmov a výdavkov bežného a kapitálového účtu sa ešte ďalej delia na podkategórie. Nižšie uvedený graf poskytuje prehľad o vlastných príjmoch a výdavkoch rozpočtu ministerstva. Pri pohľade naň môžeme aj tu konštatovať enormný nepomer v príjmoch a výdavkoch rozpočtu. Tento deficit je dorovnaný dotáciou zo Spolkového rozpočtu.

¹ Kollárová, Z. 2005. Súboj členských krajín o eurofondy. 2005. In HNonline.sk. Dostupné na internete: <http://hnonline.sk/c1-22516225-suboj-clenskych-krajin-o-eurofondy>

Graf 1. Príjmy a výdavky Ministerstva vzdelania a výskumu (v mil. €)

Zdroj: vlastné spracovanie podľa príslušných rozpočtov Nemecka. Údaje dostupné na internete:

http://www.bundesfinanzministerium.de/nm_124500/DE/Wirtschaft__und__Verwaltung/Finanz__und__Wirtschaftspolitik/Bundeshaushalt/Archiv/node.html?__nnn=true

Analýza rozpočtu Ministerstva vzdelávania a výskumu Spolkovej republiky Nemecko ²

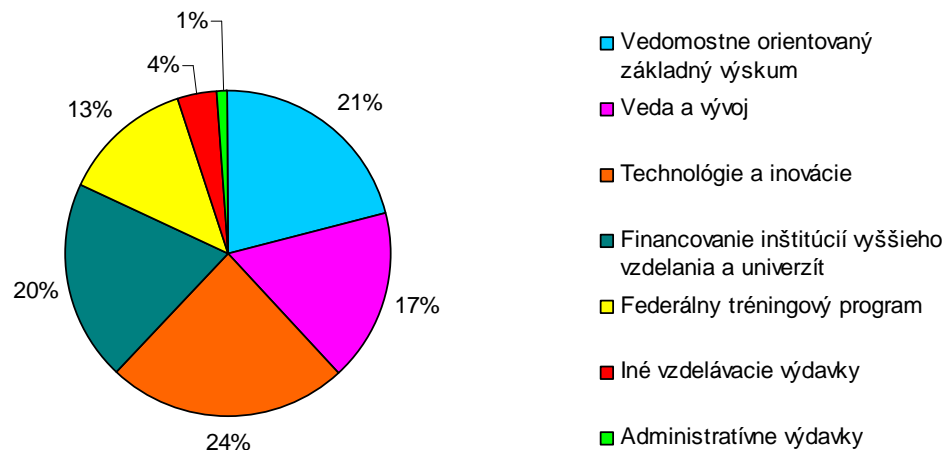
V rozpočtovom roku 2011 malo Ministerstvo vzdelania a výskumu k dispozícii prostriedky v objeme 11, 646 miliárd eur. To predstavuje nárast oproti roku 2010 o 7,2% čo je približne 782 miliónov eur. Oblasti, kam putujú tieto výdavky sú znázornené v grafe číslo 2.

Prioritami ministerstva je v tomto roku hlavne vzdelávanie detí, pomoc mladým a skúseným študentom a zefektívnenie vyššieho vzdelania. Príkladom je, že ministerstvo poskytuje dodatočných 160 mil. eur na zvýšenie tréningovej pomoci v rámci Federálneho tréningového programu. Existujúce piliere Paktu vyššieho vzdelania (má za úlohu zvýšiť počet univerzít a zlepšiť výskum na univerzitách) sú podporované priebežne. Tento rok bude pre Pakt vyššieho vzdelania dostupných celkovo 910 mil. eur. Navyše Federálna vláda a jednotlivé spolkové krajiny pracujú na vzniku tretieho piliera Paktu vyššieho

² Bundesministerium für Bildung und Forschung. Der Haushalt 2011. Dostupné na internete: <http://www.bmbf.de/en/96.php>

vzdelania s názvom Kvalita výučby. Federálna vláda poskytne pre tento pilier 140 mil. eur v tomto roku. Ministerstvo sprístupní takmer 327 mil. eur na pokračovanie Úspešného programu Iniciatíva.

Graf 2. Oblasti financovania

Zdroj: Ministerstvo vzdelania a výskumu Nemecka

Spolu s Ministerstvom rodiny, seniorov, žien a mládeže sa preinvestuje dodatočných 100 mil. eur v oblasti vzdelávania detí v roku 2011. Ministerstvo v spolupráci s Federálnym úradom práce zamestná dobrovoľných mentorov na základných školách. Cieľom je dať žiakom nepretržitú individuálnu podporu v priebehu niekoľkých rokov.

Federálna vláda taktiež zvyšuje financovanie veľkých výskumných organizácií. Financovanie nadväzuje na program Výskumu a vývoja, ktorý garantuje nemeckým výskumným organizáciám 5% každoročný nárast. Základné prostriedky pre inštitúcie vzrastú medziročne o 228 mil. eur.

Financovanie projektov vedy pokračuje na vysokej úrovni s približne 500 mil. eur. To isté platí pre nové technológie s výdavkami 709 mil. eur. so špeciálnym zameraním na elektromobily a v oblasti klímy, energií a životného prostredia sa rozpočtovali výdavky vo výške 368 mil. eur.

Predškolská výchova nie je súčasťou verejného školského systému a vo všeobecnosti návšteva škôlky nie je bezplatná. K pokrytiu časti výdavkov sa používajú rodičovské príspevky, ktoré sa vypočítavajú podľa možností rodičov.

Materské školy v komunálnych oblastiach sú financované komunálnym a krajinským rozpočtom a rodičovskými príspevkami.

Financovanie verejného školstva (prvého a druhého stupňa) sa rozdeľuje medzi spolkové krajiny a obce. Režijné náklady škôl, a podľa zákona aj nepedagogický personál financujú obce a Ministerstvá kultúry jednotlivých spolkových krajín sú zodpovedné za financovanie pedagógov. Komúny, ktoré sú zodpovedné za výstavbu a údržbu škôl a poskytujú im finančné dávky sú označované ako školské inštitúcie a preto je návšteva týchto škôl bezplatná.

Pre dorovnanie výdavkov na školy medzi obcami a spolkovými krajinami dostanú obce financie z krajinského rozpočtu na uhradenie výdavkov. Okrem toho krajiny podporujú jednotlivé obce aj jednorazovými podporami.

Pri školách, ktorých správa a význam siahajú za kompetencie obcí je podľa zákona zodpovedná za financovanie režijných nákladov, nepedagogických a pedagogických pracovníkov spolková krajina.

V oblasti verejnej správy práve prebieha proces modernizácie, ktorý sa snaží dosiahnuť efektívnejšie vynakladanie prostriedkov. Tento proces je zameraný predovšetkým na oddelenie silne regulovaných finančných prostriedkov pomocou finančnej autonómie škôl. Možnosť samostatného hospodárenia školy s rozpočtovými prostriedkami je v posledných rokoch posilňovaná školskými predpismi. Presadzovanie reformy v oblasti financovania školstva je testovaná vo viacerých spolkových krajinách. Obce sa podieľajú na finančných nákladoch školstva približne 20% a spolkové krajiny 80%.³

Školské inštitúcie dostávajú prostriedky pre súkromné školy v rôznych podobách. Všetky spolkové krajiny poskytnú školám, ktoré na to majú nárok, tzv. normatívnu finančnú pomoc, tzn. príspevky k bežným osobným a režijným nákladom. Tento

³ European Organisation of Regional External Public Finance Audit Institutions. Schulsystem im Deutschland. Dostupné na internete: <http://www.eurorai.org/PDF/pdf%20seminar%20Karlsruhe/Karlsruhe-Situation%20in%20DEUTSCHLAND-definitiv.pdf>

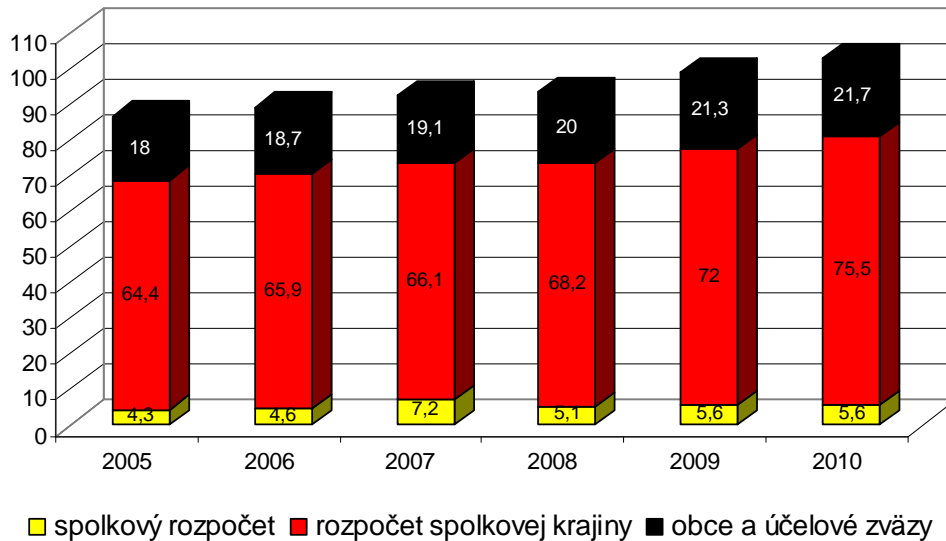
normatív sa poskytuje formou štatisticky vypočítaného paušálu alebo percentuálnym príspevkom. Ukazovateľom je v každom prípade výdavková situácia v školstve. Mimo normatívnej finančnej pomoci existujú aj ďalšie druhy finančnej podpory ako príspevky na stavebné náklady, príspevky s starobnému poisteniu učiteľov a iné.

Veľký počet škôl druhého stupňa má pod patronátom katolícka a evanjelická cirkev, ktorá na ne prispieva z vlastných prostriedkov, aby nebolo vyberané žiadne alebo len malé školné. Percentuálny podiel štátnej podpory na celkovom financovaní súkromných škôl sa rôzni podľa jednotlivých spolkových krajín a školských odborov.

Vysoké školstvo v Nemecku stojí na pilieroch výučby a výskumu. Preto musia byť v obstarané prostriedky pre približne 380 vysokých škôl a 2 milióny študentov. Aj tu tvoria hlavnú časť prostriedkov verejné financie. V roku 2008 investovalo Nemecko asi 1,1% HDP do terciárneho vzdelania. Na financovaní sa podieľa spolkový rozpočet, rozpočty spolkových krajín a rozpočty obcí. Nasledujúci graf nám poskytuje predstavu o objeme prostriedkov vynakladaných na vzdelanie z jednotlivých druhov rozpočtov. Nemecko ako federatívne usporiadanie štátu prenecháva značnú časť príjmov a kompetencií práve spolkovým krajinám a tak niet divu, že najväčšia časť výdavkov pripadá práve na krajinské rozpočty.⁴

⁴ Dreyer, S. 2011. Wie werden Hochschulen finanziert? 2011. In Bildungsexperten.net. [cit. 2011- 15-04]. Dostupné na intertene: <http://www.bildungsexperten.net/wissen/wie-werden-hochschulen-finanziert/>

Graf 3. Objem prostriedkov jednotlivých zdrojov na financovaní (v mld. €)

Zdroj: Statistisches Bundesamt. 2010. Bildungsfinanzbericht 2010. Dostupné na internete:

<http://www.destatis.de/jetspeed/portal/cms/Sites/destatis/Internet/DE/Content/Publikationen/Fachveroeffentlichungen/BildungForschungKultur/BildungKulturFinanzen/Bildungsfinanzbericht1023206107004,property=file.pdf>

Aby sa bremeno financovania rozložilo, začali v nedávnej minulosti niektoré spolkové krajiny zavádzať školné. V krajinách, ktoré tieto poplatky zaviedli sa odvtedy diskutuje a kontroluje, na čo by sa mali vzbierané peniaze použiť a na čo sa naozaj používajú. Mali by predovšetkým slúžiť študentom a zvyšovať kvalitu výučby.⁵

⁵ Dreyer, S. 2011. Wie werden Hochschulen finanziert? 2011. In Bildungxperten.net. [cit. 2011- 15-04]. Dostupné na internete: <http://www.bildungxperten.net/wissen/wie-werden-hochschulen-finanziert/>

Tabuľka 1. Vybrané spolkové krajiny a ich školné

Spolková krajina	Školné
Baden-Württemberg	500€
Bavorsko	100€ - 500€
Berlin	Žiadne
Brandenburg	Žiadne
Brémy	500€
Hamburg	375€
Hessen	Žiadne

Zdroj: Dreyer, S. 2011. *Wie werden Hochschulen finanziert? 2011.* In *Bildungxperten.net*.
Dostupné na internete: <http://www.bildungxperten.net/wissen/wie-werden-hochschulen-finanziert/>

Záver

V súčasnosti sa do popredia neustále dostáva pojem poznatkovo a vzdelanostne orientovanej ekonomiky. Vzdelané obyvateľstvo je teda kľúčovým prvkom pri hospodárskom raste jednotlivých krajín. Zároveň prispieva nemalým podielom k rastu konkurencieschopnosti danej krajiny, keď pri súčasnom trende presunu hlavných výrobných aktivít podnikov na ázijský kontinent sú dostatočne vzdelaní ľudia jedným z hnacích motorov inovácií či výskumu.

Očakáva sa teda, že jednotlivé krajiny si túto dôležitosť uvedomia a začnú vynakladať na oblasť školstva, vedy a výskumu čoraz väčšie prostriedky.

V podmienkach Slovenskej republiky oblasť školstva zastrešuje Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu. Ako už z jeho názvu vyplýva, nezaoberá sa len systémom vzdelávania, ale do jeho kompetencie patrí aj oblasť športových aktivít.

Na účely zistenia úrovne financovania školstva na Slovensku sme analyzovali rozpočet tejto kapitoly na roky 2011 až 2013. Zamerali sme sa na obe strany rozpočtu, na príjmovú ako aj výdavkovú. Analýza spočívala v porovnaní rozpočtu na rok 2011 s rozpočtom predchádzajúceho rozpočtového obdobia roku 2010. Zistili sme, že výdavky zo štátneho rozpočtu pre túto oblasť medziročne poklesli. Čo sa však týka čerpania prostriedkov z EÚ, tieto zaznamenali nárast. Ak sa pozrieme na výdavkovú stránku rozpočtu, v oblasti regionálneho školstva tieto výdavky rástli, naopak na vysoké školstvo bolo vynaložených menej prostriedkov z kapitoly Ministerstva školstva. No v konečnom dôsledku celkové výdavky z verejných zdrojov pre túto oblasť rástli. Výdavky na vedu a výskum pochádzajúce z rozpočtu Ministerstva školstva zaznamenali medziročne pokles, celkovo sa však na ne vynaložilo viac verejných prostriedkov ako v roku 2010. Dôvodom je vyššie čerpanie prostriedkov zo zdrojov EÚ. Enormný pokles výdavkov nastal v oblasti financovania športu, v dôsledku nezahrnutia finančných prostriedkov na výstavbu hokejového a futbalového štadióna v Bratislave.

Všeobecne však zmeny neboli veľmi markantné, takže sa nedá s určitosťou povedať, či Slovenská republika vynakladá na školstvo čoraz viac finančných prostriedkov.

Na porovnanie sme si vybrali rozpočet Ministerstva školstva Spolkovej republiky Nemecko. Analýza bola sťažená tým, že Nemecko sa skladá zo 16 spolkových republík, ktoré majú vlastné rozpočty a zároveň sa vytvára aj jeden celkový, spolkový rozpočet. Vďaka tejto fiškálnej decentralizácii sú jednotlivé spolkové krajiny vo veľkej miere zodpovedné za financovania školstva. Z rozpočtov spolkových krajín plynú na školstvo tri štvrtiny prostriedkov. Na porovnanie, v prípade Slovenskej republiky sa školstvo financuje väčšinou prostredníctvom jedného centrálného rozpočtu. Na rozdiel od Slovenskej republiky, Spolková republika Nemecko nevyužíva možnosť financovania prostredníctvom zdrojov EÚ, keďže patrí medzi čistých prispievateľov.

Zaujímavosťou je, že takmer všetky vlády sa pri svojom nástupe zaväzujú zvyšovať výdavky na školstvo. Naša analýza však dokázala, že zmena výdavkov štátneho rozpočtu pre túto oblasť za posledné tri roky nie je obzvlášť významná, nedá sa hovoriť o nejakom klesajúcom, resp. rastúcom trende, keďže príjmy a teda aj výdavky štátneho rozpočtu boli v posledných rokoch ovplyvnené hospodárskou recesiou. Je teda otázne, nakoľko sa vynakladané zdroje pre školstvo budú v nasledujúcich rokoch zvyšovať. Závisieť to bude predovšetkým od rýchlosti akou sa ekonomika vráti na svoje predkrízové úrovne, či si tento rast dokáže udržať a do akej miery bude Slovensko schopné využívať Eurofondy.

Zoznam použitej literatúry

1. Knihy / Monografie

CONNOLLY, S. – MUNRO, A. 1999. Economics of the Public Sector, 1st edition, Essex: Prentice Hall, 1999. 536 s. ISBN 013096641X.

MASARIK, Pavol. 1994. Vybrané kapitoly zo všeobecnej a porovnávacej pedagogiky. Nitra: Vysoké škola pedagogická v Nitre, 1994. 160 s. ISBN 8088738164

SOMR, Miroslav a kol. 1987. Dejiny školstva a pedagogiky. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1987. 360 s.

SROGOŇ, Tomáš. 1981. Výber z prameňov k dejinám školstva a pedagogiky. Bratislava: Slovenské pedagogické nakladateľstvo, 1981. 352 s.

STIGLITZ, Joseph E. 2000. Economics of the Public Sector, 3rd edition. New York: W. W. Norton & Company, 2000. 848 s. ISBN 0393966518.

2. Články v časopisoch

STIGLITZ, J.E. 1975. The Theory of Screening Education and the Distribution of Income. In American Economic Reviews 65, (1975), s. 283-300

WEISS, Andrew. 1995. Human Capital versus Signaling Explanation of Wages. In Journal of Economics Perspectives 9, no. 4, (jeseň 1995). s. 133-154

3. Články v elektronických časopisoch a iné príspevky

Dreyer, S. 2011. Wie werden Hochschulen finanziert? 2011. In Bildungxperten.net. [cit. 2011- 15-04]. Dostupné na internete: <http://www.bildungxperten.net/wissen/wie-werden-hochschulen-finanziert/>

Kollárová, Z. 2005. Súboj členských krajín o eurofondy. 2005. In HNonline.sk. Dostupné na internete: <http://hnonline.sk/c1-22516225-suboj-clenskych-krajin-o-eurofondy>

4. Elektronické dokumenty - monografie

Agentúra Ministerstva školstva, vedy, výskumu a športu SR pre štrukturálne fondy EÚ. O nás. Dostupné na internete: <http://www.asfeu.sk/agentura/o-nas/ulohy-agentury/>

Agentúra Ministerstva školstva, vedy, výskumu a športu SR pre štrukturálne fondy EÚ. Operačný program Vzdelávanie. Dostupné na internete: <http://www.asfeu.sk/operacny-program-vzdelavanie/>

Agentúra Ministerstva školstva, vedy, výskumu a športu SR pre štrukturálne fondy EÚ. Zoznam prijímateľov NFP. Dostupné na internete: <http://www.asfeu.sk/operacny-program-vzdelavanie/zoznam-prijimatelov-nfp/>

Agentúra Ministerstva školstva, vedy, výskumu a športu SR pre štrukturálne fondy EÚ. Indikatívny harmonogram výziev. Dostupné na internete: http://www.asfeu.sk/fileadmin/user_upload/Aktuality/Harmonogram_vyziev_OPV_15_4_11.pdf

Agentúra Ministerstva školstva, vedy, výskumu a športu SR pre štrukturálne fondy EÚ. Operačný program Výskum a vývoj. Dostupné na internete: <http://www.asfeu.sk/operacny-program-vyskum-a-vyvoj/op-vyskum-a-vyvoj/>

Agentúra Ministerstva školstva, vedy, výskumu a športu SR pre štrukturálne fondy EÚ. Zoznam prijímateľov NFP. Dostupné na internete: http://www.asfeu.sk/uploads/media/12-zoznam_prijimatelov_aktualizovane_22_-_02.pdf

Agentúra Ministerstva školstva, vedy, výskumu a športu SR pre štrukturálne fondy EÚ.

Indikatívny harmonogram výziev. Dostupné na internete:

[http://www.asfeu.sk/fileadmin/user_upload/Aktuality/Harmonogram OP VaV na rok 2011.pdf](http://www.asfeu.sk/fileadmin/user_upload/Aktuality/Harmonogram_OP_VaV_na_rok_2011.pdf)

BECKER, Gary S. 1962. Investment in Human Capital: A Theoretical Analysis. The Journal of Political Economy. 1962, Vol. 70, No. 5, Part 2: Investment in Human Beings [cit. 17.2.2011]. Dostupné na internete:

<http://www.jstor.org/pss/1829103>

Bundesministerium fur Bildung und Forschung. Der Haushalt 2011. Dostupné na internete: <http://www.bmbf.de/en/96.php>

Bundesministerium der Finanzen. Dostupné na internete:

http://www.bundesfinanzministerium.de/nr_124500/DE/Wirtschaft_und_Verwaltung/Finanz_und_Wirtschaftspolitik/Bundeshaushalt/Archiv/node.html?_nnn=true

European Organisation of Regional External Public Finance Audit Institutions. Schulsystem im Deutschland. Dostupné na internete:

<http://www.eurorai.org/PDF/pdf%20seminar%20Karlsruhe/Karlsruhe-Situation%20in%20DEUTSCHLAND-definitiv.pdf>

Ministerstvo financií SR. Rozpočet verejnej správy na roky 2011 – 2013. Dostupné na internete: <http://www.finance.gov.sk/Default.aspx?CatID=7830>

Ministerstvo financií SR. Rozpočet verejnej správy na roky 2010 – 2012. Dostupné na internete: <http://www.finance.gov.sk/Default.aspx?CatID=7252>

Ministerstvo financií SR. Návrh štátneho záverečného účtu na rok 2004. Dostupné na internete: <http://www.finance.gov.sk/Default.aspx?CatID=4580>

Ministerstvo financií SR. Návrh štátneho záverečného účtu na rok 2005. Dostupné na internete: <http://www.finance.gov.sk/Default.aspx?CatID=5299>

Ministerstvo financií SR. Návrh záverečného účtu verejnej správy na rok 2006. Dostupné na internete: <http://www.finance.gov.sk/Default.aspx?CatID=6189>

Ministerstvo financií SR. Návrh záverečného účtu verejnej správy na rok 2007. Dostupné na internete: <http://www.finance.gov.sk/Default.aspx?CatID=6871>

Ministerstvo financií SR. Návrh záverečného účtu verejnej správy na rok 2008. Dostupné na internete: <http://www.finance.gov.sk/Default.aspx?CatID=7302>

Ministerstvo financií SR. Návrh záverečného účtu verejnej správy na rok 2009. Dostupné na internete: <http://www.finance.gov.sk/Default.aspx?CatID=7803>

Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu SR. Štatút ministerstva. Dostupné na internete: <http://www.minedu.sk/index.php?lang=sk&rootId=142>

Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu SR. Rozpočet MŠVVaŠ SR na rok 2011. Dostupné na internete: http://www.minedu.sk/data/USERDATA/ATEMY/2011/rozpocet_2011.pdf

SCHULTZ, Theodore W. 1961. Investment in Human Capital. The American Economic Review. 1961, Vol. 51, No. 1, s. 1-17. Dostupné na internete: <http://www.jstor.org/stable/1818907>

Statistisches Bundesamt. 2010. Bildungsfinanzbericht 2010. Dostupné na internete: <http://www.destatis.de/jetspeed/portal/cms/Sites/destatis/Internet/DE/Content/Publikationen/Fachveroeffentlichungen/BildungForschungKultur/BildungKulturFinanzen/Bildungsfinanzbericht1023206107004,property=file.pdf>

Ústav informácií a prognóz školstva. Regionálne školstvo. Dostupné na internete:
<http://www.uips.sk/regionalne-skolstvo/>

Ministerstvo financií Slovenskej republiky. Úplné znenie Metodického usmernenia Ministerstva financií Slovenskej republiky k č. MF/010175/2004-42 zo dňa 8. decembra 2004 a vysvetlivky k ekonomickej klasifikácii rozpočtovej klasifikácie. Dostupné na internete:

<http://docs.google.com/viewer?a=v&q=cache:zgd2LUyDCk8J:www.minv.sk/%3Fdotacie-1%26subor%3D55488+metodicke+usmernenie+ministerstva+financii&hl=sk&pid=bl&srcid=ADGEESg8xi8woPzXSsxfATOZH2dmuDdekLsRCpZLMAJSebWmeZS8hy3rJh6kd5OkhBzm1ZJQgrOcmnd6S2gsagFEna-31uq0iPQs4lrEOUP1aZP520F0yIxTCsSDTRHY9WAbB1NwghK1&sig=AHIEtbTdzwiDxOf915RYjQdVR9szbSb3gw>

5. Iné

United States Department of Labour, Bureau of Labour Statistics. [cit. 2011-7-2]. Dostupné na internete: http://www.bls.gov/emp/ep_chart_001.htm

Profesia.sk. Platy porovnávame už 3 roky. Ako sa odvtedy zmenili?. [cit. 2011-7-2]. Dostupné na internete:
<http://www.profesia.sk/cms/newsletter/november-2010/platy-porovnavame-uz-3-roky-ako-sa-odvtedy-zmenili/42917>

Informačný portál Poradca.sk. Rozpočtové opatrenia, súčasť rozpočtového hospodárenia. Dostupné na internete:
<http://www.poradca.sk/SubPages/OtvorDoku>